

מי צריך מדעני סביבה בישראל?

כשנקבעת מדיניות סביבתית בישראל היא מתעלמת מהמחקר המדעי המקומי בתחום, למרות שהוא מהמובילים בעולם. ד"ר אופירה אילון מבקשת לראות שחקן קישור חדש במגרש מקבלי החלטות - האקדמיה

המחקר בישראל מדורג במקום השלישי בעולם, אם לשפוט על פי מספר הפרסומים בספרות המדעית ("מעמדם של ישראל והטכניון בהשוואה למדינות ומוסדות נבחרים בעולם על פי מדדים ביבליומטריים", מאת גץ ואחרים ממוסד שמואל נאמן).

המובילות המדעית של ישראל, זה מכבר, תפסה לה שם עולמי בתחום ההייטק, הביוטכנולוגיה ומסתבר שגם בתחומי איכות הסביבה. סך כל הפרסומים המדעיים בתחום איכות הסביבה והאקולוגיה שנוצרים בישראל מהווים כ-1% מכלל הפרסומים העולמיים בתחום.

ישיבת מקבלי החלטות החשובות במערה בבית שערים. סוף מושב החורף צילום אבי אוחיון, לע"מ

אירלנד, לדוגמה תורמת רק 0.3% לפרסומים בתחום, ואם נשווה את מספר הפרסומים למיליון נפש בישראל, בין השנים 2001-2005, בתחום הסביבה והאקולוגיה תרמה ישראל בממוצע לשנה למעלה מ-30 מאמרים לעומת 17 באירלנד ו-21 בכל האחד האירופי.

מפתיע, אם כך, לראות שהמחקר האקדמי בתחום הסביבה כמעט ואינו משפיע בישראל על מקבלי החלטות, בבואם לקבוע מדיניות סביבתית (בניגוד למדינות שונות בעולם המערבי).

לא מבינים אנגלית?

שתי קבוצות של שחקנים פעילות בתחום המדיניות הסביבתית: הראשונה היא הגופים הסטטוטוריים - הכנסת והממשלה שמונעת ממניעים פוליטיים. הקבוצה השנייה היא ה"ציבור", שמורכב מבעלי מפעלים וגופים כלכליים אחרים, ומאוכלוסייה, שעלולה למצוא עצמה נפגעת מזיהום סביבתי.

מכאן שעל מקבלי ההחלטות לקבוע תקנות, חוקים ותקנות סביבתיים, שיאפשרו איכות חיים, כפי שמקובל במדינות המערב.

אלא שהמורכבות והקונפליקטים שקיימים בין קבוצות האינטרסים השונות, הן בציבור והן בקרב הגופים הסטטוטוריים מביאים לכך שמדיניות סביבתית בישראל לוקה בחוסר עקביות, בחוסר יעדים, ובחוסר עדיפויות ולוחות זמנים ברורים ליישום.

לעיתים, נושאים חשובים ואקוטיים לא נדונים בגלל רגישות פוליטית ונשאלת השאלה כיצד ניתן לשפר את מערכת קבלת ההחלטות בתחום הסביבה בישראל.

הדרך

לעשות כך היא על ידי הכנסת

שחקן סיוע נוסף למערכת. שחקן

שאינו מעורב ישירות במשחק הפוליטי-כלכלי ואינו מערב הון בשלטון. השחקן הזה הוא השחקן האקדמי שיכול לעשות טוב לעולם באמצעות הידע שהוא מייצר באקדמיה.

לא ברור מדוע שחקן זה אינו פעיל עד כה במשוואת קבלת ההחלטות, אולי זו השפה האנגלית - מאמרים מתפרסמים באנגלית, או אולי השפה המדעית שאינה מתאימה לשפה הציבורית, שמונעת מהאקדמיה להצטרף אל מקבלי ההחלטות?

ואולי פרק הזמן הארוך שעובר בין ביצוע המחקר ופרסומו בספרות המקצועית? או אולי זו הפוליטיקה, שאינה מאפשרת לחלקו של הידע המדעי לחלחל למחוזותיה? כאמור, לא ברור.

מה שברור הוא שחייבים לנקוט צעדים. חייבים לעשות משהו לפני שיהיה מאוחר מדי, הן בפאן הסביבתי והן מבחינת הידע - שפשוט יברח מפה.

להקשיב לאקדמיה

בואו ניקח לדוגמא את נושא המים – הגוף האמון על ניהול משק המים בישראל הוא רשות המים (הפועלת תחת משרד התשתיות הלאומיות), אך כאשר מדובר באיכות המים ובחלוקת משאב המים, שותפים גם משרדי הבריאות, הגנת הסביבה והחקלאות.

למשרדים אלה מדיניות שונה הנובעת ממגבלות, אילוצים, אינטרסים ואמצעים שונים. מדיניות זו גם מתעלמת מהידע שנצבר באקדמיה במגוון הנושאים שיכולים להביא, מוקדם ככל האפשר, לניהול בר קיימא של משק המים בצורה מושכלת ונכונה.

האקדמיה יכולה לקדם את המערכת כולה לספק הגדרת עדיפויות ומטרות ויעדים; לאפיין את יחסי הגומלין בין משק המים למטרות ומערכות לאומיות אחרות; להגן על איכות המים הטבעיים; לבנות שימוש יעיל וחסכוני במים במגזר העירוני; להגדיר הקצאות מים לטבע ונוף (איכות וכמות); להפנים עלויות חיצוניות במחירי המים וכמובן לטפל בנושא התפלת המים והטיפול בשפכים ועוד.

לפיכך, המחקרים המדעיים צריכים לשמש בסיס לקבלת החלטות ולא רק להוות עוד מספר בסטטיסטיקת המצוינות של מדינת ישראל.

בכך בדיוק נעסוק **בכנס השנתי של האגודה הישראלית לאקולוגיה**הולמדעי הסביבה, שיערך השנה בטכניון בשיתוף עם מוסד שמואל נאמן.

נעלה לסדר היום הציבורי את סוגיית התפר שבין המדע וקבלת ההחלטות במדינה, תוך התייחסות למגוון נושאים עליהם ישראל חייבת לקבוע מדיניות מושכלת והם: הקישון ושיקומו, מצבו האקולוגי של מפרץ אילת, ניהול היערות בישראל, ההנדסה הגנטית והסביבה ועוד.

הרעיון הוא ליצור, שיח פוליטי-מדעי, שמערב מוחות אקדמיים עם מקבלי החלטות והכל לשם מציאת פתרונות לסוגיות הסביבתיות של מדינת ישראל.

הכותבת היא חוקרת בכירה **במוסד שמואל נאמן** ומרצה בכירה באוניברסיטת חיפה. תשמש כיו"ר כנס האגודה הישראלית לאקולוגיה ומדעי הסביבה